

MÅNGFALDSPARK I SUNDSVALLS KOMMUN

Njurundakusten

HITTA HIT MED GPS: 62 1622° 17.498°

En blandning av
sött och salt

SPÄNNANDE
lämningar från förr

Bland tallskog
och alkärr

Här trivs snokar och salamandrar

Välkommen till

Njurundakustens mångfaldspark!

Genom att satsa på mångfaldsparkar går SCA vidare och utvecklar skogsbruket mot ännu större hållbarhet. Njurundakustens mångfaldspark är SCAs fjärde park och den innehåller värdefulla rekreationsområden, spännande kustskogar, höga marina naturvärden och många kulturhistoriska miljöer.

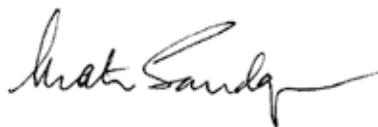
MÅNGFALDSPARKERNA ÄR områden som präglas av större mångfald av natur-, kultur- och rekreationsvärden än skogslandskapet i genomsnitt. Det rör sig om större landskapsavsnitt på flera hundra hektar, där minst halva arealen av den produktiva skogsmarken ska avsättas eller skötas för att gynna dessa värden.

I parkerna ska SCA använda många olika åtgärder och skötselmetoder för att förstärka de värden som redan finns och för att skapa nya. Tanken är även att de erfarenheter som görs ska tas med till verksamheten utanför parkerna.

Min förhoppning är också att dessa områden, med en mängd fantastiska värden samlade, ska ge dig intressanta upplevelser på en rad olika plan.

I just den här parken finns bland annat fina marina miljöer med klippor, grunda vikar och laguner liksom gravrösen, hållristningar, en välbevarad järnbruksmiljö och ett fiskeläge som ännu är i bruk.

Välkommen hit och upptäck dina egna pärlor!

Mats Sandgren
vd SCA Skog

INNEHÅLL

INNEHÅLL

- 4 Njurundakustens mångfaldspark
- 6 Marin och skoglig mångfald
- 11 Med naturen som förebild
- 17 På upptäcktsfärd i parken
- 28 Djurlivet i parken
- 30 Kartor

INFORMATION

SCA Skog

Tel: 060-19 30 00

e-post: info.skog@sca.com

www.scaskog.com

Omslagsbild:

Vy från Långviken mot Långören.

Foto: Tomas Rydkvist

Produktion:

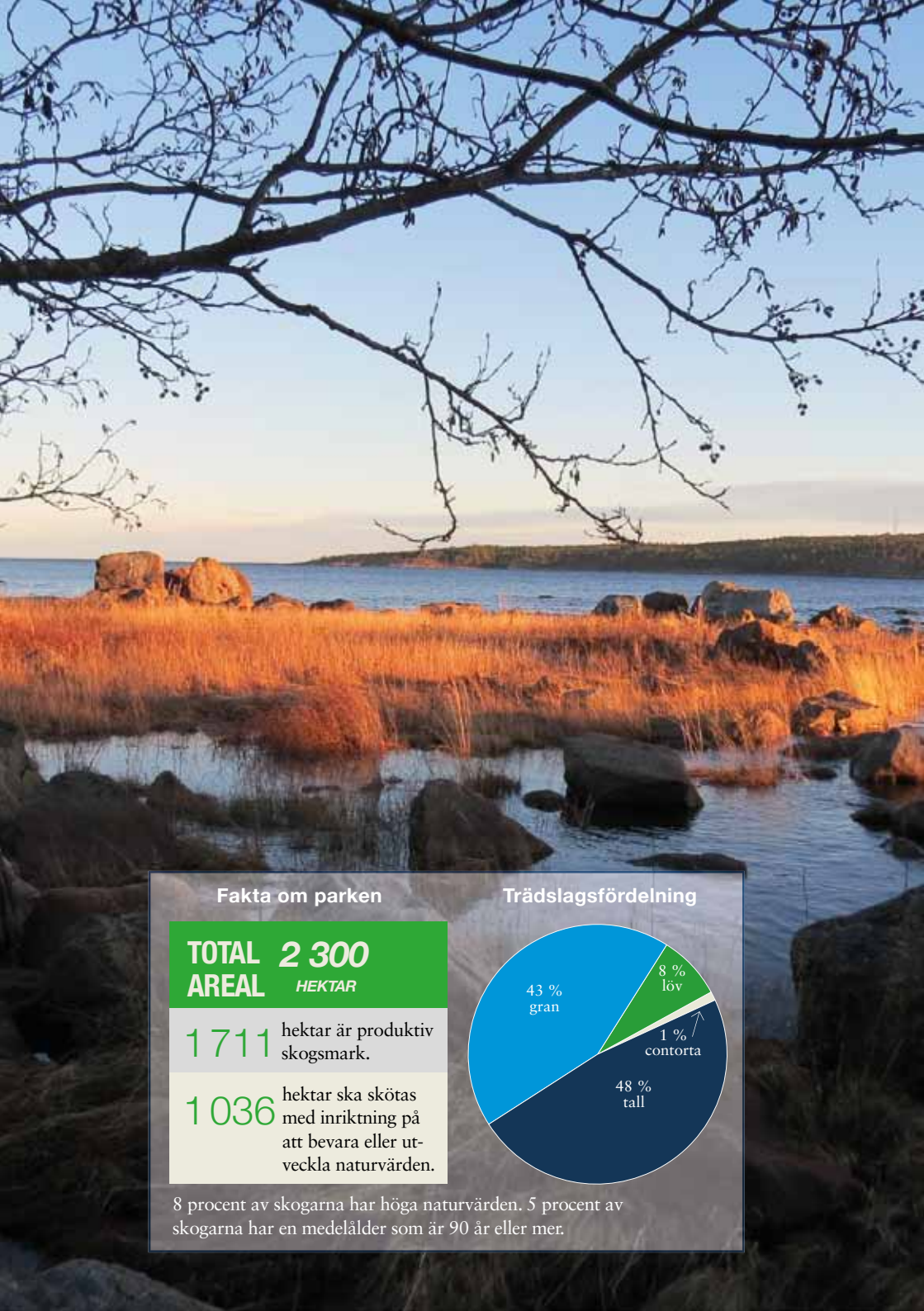
SCA Skog och KarMin kommunikation

Foto:

Patrik Blomsten, Pär Brännström (Johnér),
Göran Ekström, Lotta Nygård, Tomas
Rydkvist, Lage Sandgren, Jarl von Scheele
(Johnér), Lars-Ove Wikars och SCA.

Tryck:

Kaltes Grafiska AB, 2015

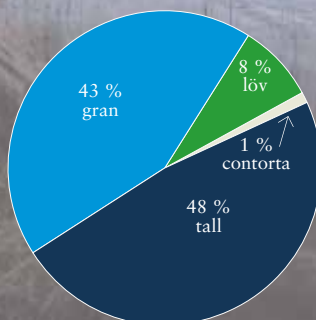
Fakta om parken

TOTAL AREAL **2 300**
HEKTAR

1 711 hektar är produktiv skogsmark.

1 036 hektar ska skötas med inriktning på att bevara eller utveckla naturvärden.

Trädslagsfördelning

8 procent av skogarna har höga naturvärden. 5 procent av skogarna har en medelålder som är 90 år eller mer.

Njurundakustens MÅNGFALDSPARK

Njurundakustens mångfaldspark omfattar 2 300 hektar och ligger längs med södra Medelpads kust. Här finns en karg och vacker kustmiljö, marina värden samt fornlämningar och kulturhistoriska miljöer.

MÅNGFALDSPARKEN UTGÖR ett långsträckt och bitvis smalt område längs med södra Medelpads kust. Parken börjar vid Junibosand i norr och sträcker sig förbi Lörudden och Galtström i söder ända till Oxsand vid gränsen till Hälsingland.

En av tankarna med SCAs mångfaldsparker är att förstärka befintliga naturvärden. Här gör vi det genom att parken angränsar till två marina naturreservat: Salen, som ligger i parkens norra del, och Långören, som ligger i parkens södra del. På så sätt binder vi samman och skyddar större delen av södra Medelpads kust.

LANDSKAPET I PARKEN präglas till stor del av en lång oexploaterad kuststräcka med flacka klippor och stora inslag av block och klappersten.

Landhöjningen i området har inneburit att många havsvikar snörts av och omvandlats till sötvattenmiljöer. Fler vikar håller på att snöras av och är i dag s k laguner. Här finns även blomsterrika strandängar, sandstränder, havsstrandskog, våtmarker, alskog och tallskog.

Stora delar av skogarna i parken är kraftigt påverkade av människan

eftersom människor har bott och brukat skogen här under en lång tid. Dessutom har området från Lörudden och söderut påverkats rejält av både stormen Dagmar i december 2011 och stormen Ivar i december 2013. Stormarna orsakade omfattande vindfällen.

INOM PARKEN FINNS en värdefull flora och här finns också ett rikt fågelliv, tack vare att det finns flera grunda vikar och öar som utgör viktiga rast- och häckningsplatser. De grunda lagunerna innebär att vattnet snabbt värms upp och blir en bra barnkammare för fisk. I flera av de fisklösa små sötvattenstjärnarna finns såväl större som mindre vattensalamander.

Parken har gott om kulturhistoriska värden. Det finns flera fornlämningar i form av rösen och gravfält från brons- eller järnåldern liksom hällristningar. Löruddens fiskeläge och Galtströms mycket välbevarade järnbruksmiljö har båda anor från 1600-talet.

Stora delar av parken är mycket populära utflyktsmål och utgör viktiga rekreationsområden för boende i Sundsvall med omnejd.

Marin och skoglig mångfald

Njurundakusten har höga marina värden, där landhöjningen bidrar till en mångfald av livsmiljöer och arter. Här finns också en stor variation av skogar, som även de är präglade av landhöjningen och närheten till havet.

Kust och hav

Bottenhavet är en blandning av sött och salt vatten. Det får till följd att växter och djur utgörs av en säregen blandning av sötvattens- och saltvattensarter. Här trivs till exempel gräsarten gultåtel som har gyllengula vippor och kan bli upp till en meter hög. Gultåtel är en endemisk art, vilket innebär att den bara finns här och ingen annanstans i världen.

Under ytan böljar mäktiga skogar av blåstång, som är en så kallad nyckelart eftersom den har stor betydelse för många arter som lever i havet. Blåstången är en alg som klamrar sig fast på klippor och stenar för att inte dras iväg av vågorna.

I undervattensskogarna av blåstång trivs många smådjur och fiskar eftersom det finns både föda och skydd från större fiskar och sälar. Här växer även smaltång,

en alg som bara lever i Östersjön från Uppland till Bottenviken i norr.

I kustområdet finns, tack vare landhöjningen, en blandning av vikar som nyligen blivit avsnörda från havet, vikar som håller på att snöras av och vikar som håller på att bli grunda.

Blåstång

Laguner

Inom parken finns tre laguner: Salen, Tjockholmsviken och Grönviken. En lagun är en havsvik som nästan helt blivit avsnörd från havet, oftast finns det bara en smal mynning mot havet.

Laguner utgör en gynnsam miljö för fisk och fungerar utmärkt som fiskbarnkammare. Det beror bland annat på det skyddade läget och den goda tillgången på föda.

Våtmarker och myrar

När en lagun har avsnörts från havet bildas vattensamlingar som kallas för glo, eller glosjö. Glon isoleras med tiden helt från havet och bildar då små sjöar som exempelvis Lill-Salen och Grönviks-tjärnen.

Glon kan också till slut växa igen med vass eller sumpmossor och bildar då

våtmarker. Två exempel på detta är Juni-Stormyran och Grönviksmyran som ingår i Salens marina naturreservat.

Grönviksmyran är en myr i tidigt utvecklingsstadium och består till stor del av ett öppet kärr. Här trivs många arter och man kan till exempel se myggblomster, ängsnycklar och purpurvitmossa.

Juni-Stormyran domineras också av öppna kärrpartier och de forna glosjöarna är numera gungflyomgärdade tjärnar. Här finns gott om snip, gräsull och dyttåg och vid tjärnarna förekommer korvskorpionmossa.

Ängsnycklar

Grönviken

Strandängar

Strandängar bildas på stränder där träd och buskar inte överlever eftersom de slits bort av höststormarnas kraftiga vågor och av skavande is under vårvin-tern. Ängarna är flacka, öppna och har gräs och annan låg vegetation.

Många av strandängarnas växter lyser med iögonfallande färger och är lätta att få syn på, som till exempel fackelbloms-ter, ängskovall, strandaster, ängsnycklar och gultåtel. Längre upp på stranden växer pors, gråbo och den taggiga hav-
tornbusken, som kan bli uppemot två meter hög. På hösten lyser dess C-vita-minrika bär i orange.

Inom parken finns många fina strand-ängar, bland annat söder om Lörudden samt vid Galtström, Långören och Grönviken.

Strandäng

Havtorn

Hällmarksskog

Hällmark

Stora delar av mångfaldsparken består av glesa hällmarksskogar som är lätta att vandra i. Fina hällmarksskogar finns bland annat på halvön Galtén samt norr om vägen till Lörudden. Dessa skogar består av en mosaik av lågproduktiv tallskog och mer eller mindre öppna håll- och blockmarker.

Hällmarkstallskogen är ofta relativt opåverkad av människan och här kan man se flerhundraåriga vindpinade tallar med platta kronor och grova vridna grenar. Marken är torr och här finns ett täcke av ren- och fönsterlavar.

I den glesa skogen trivs arter som gynnas av öppna, solbelysta och varma lägen, till exempel olika vedlevande insekter, som brun barkbock och olika nattflyn. Död tallved som ligger här bryts ned mycket långsamt och lockar till sig värmeälskande arter.

Gnagspår av brun barkbock.

Under varma sommarnätter kan man ibland höra nattskärren spela här. Det är en ovanlig fågel som låter som en spinnrock. Nattskärren är beroende av öppna miljöer och gynnas både av glesa tallskogar och av hyggen, helst där det växer mycket blommande växter som lockar till sig olika insekter.

Blombägarlav

Alkärr

I parken finns flera klubbalkärr, varav ett större ligger på halvön Galten. Klubbalen växer längs med Norrlandskusten med spridda förekomster i inlandet. Den är inte lika vanlig som sin släkting gråalen, som finns i hela Norrland.

Klubbalen är en värmetidsrelikt, vilket innebär att den hade en mycket större utbredning när klimatet var varmare än vad det är i dag.

Klubbalkärren är inte så påverkade av skogsbruk och har ofta en hög andel död ved. Här trivs mossor och lavar liksom grodor och salamandrar som vill ha nära till vattensamlingar. Det finns också gott om insekter, vilket lockar till sig både fåglar och fladdermöss.

Gammal tall

På Galten och i skogarna kring Lörudden finns det ganska gott om gammal tallskog. På Lörudden finns t ex ett klapperstensfält där en del tallar är närmare 300 år gamla. Gamla tallar känns igen på den grova skorpbarken och den platta trädkronan. De är viktiga för flera olika arter, som t ex reliktbock som lever i skorpbarken, och talltagellav som trivs på grovvuxna tallar. Även havsörnen vill ha riktigt gamla tallar för att kunna bygga sitt bo där.

Tallen är beroende av naturliga störningar, som t ex brand, för att kunna etablera sig och undvika konkurrens av granen. Utan dessa störningar tar granen överhand eftersom den kan växa i tallens skugga. Tallen får då ingen chans att föryngras sig.

Strandskog

Längs den yttersta kustremsan växer strandskogar av främst lövträd som klibbal, gråal och björk. Dessa lövträd klarar variationerna i vattennivån bättre än vad barrträden gör.

Med naturen som
FÖREBILD

De djur och växter som finns i våra skogar är anpassade till ett liv i skogar med naturliga störningar, framför allt bränder. Att efterlikna de naturliga störningarna är därför viktigt i vårt arbete för att skapa livsmiljöer där alla arter har möjlighet att fortleva.

Katade tallar

Döda träd i olika stadier av nedbrytning är viktiga livsmiljöer för en rad arter och var mycket vanligare innan människan började bruka skogarna.

I parken ska vi aktivt skada tallar genom att skala av barken på en del av stammarna, vilket kallas för att kata träden. Avsikten med detta är att efterlikna de skador som tallarna fick förr i tiden, när det brann regelbundet.

En brandskadad tall som tappar barken på delar av stammen skyddar sig mot röta genom att impregnera veden med tjärämnen. Långsamväxande och skadade tallar blir därför väldigt gamla och kan bli uppåt 600 år.

När träden så småningom dör och ramlar omkull kan de ligga kvar på marken i ytterligare flera hundra år. De ger då livsrum åt många arter, som t ex dvärgbägarlav som är beroende av avbarkade silvriga tallågor. För en del

Dvärgbägarlav

vedlevande skalbaggar kan en låga från en brandskadad tall fungera som livsmiljö under en mycket längre tid än vad en låga från en oskadad tall kan göra.

Vi har aktivt katat tallar vid bland annat Lörudden, ute på Galtén, vid Krutboden i Galtström och längs skogsstigen norr om Galtström.

Gamla, grova tallågor är ett viktigt substrat för många arter, som t ex fläckporing och dvärgbägarlav.

Naturvårdsbränningar

Förr i tiden, innan människan började bruka skogen, formades skogarna i hög grad av naturliga bränder. Bränderna skapade ett variationsrikt landskap med skog i olika åldrar, gott om död ved, rikligt med lövträd och träd som överlevt bränder och därför blev riktigt gamla.

Många arter anpassade sig till att leva i skogar som brann oftare än vad de gör i dag. För att gynna de arter som är beroende av bränd skog för att fortleva, kommer SCA att göra regelbundna naturvårdsbränningar i parken.

Främst är det områden med tall som kommer att brännas, eftersom det var den typen av skogar som ofta brann innan människan började bekämpa bränderna effektivt.

Ett exempel på en art som är beroende av bränder för att

kunna fortplanta sig är den sotsvarta praktbaggen. Med hjälp av sina specialiserade värmekänsliga organ känner den av skogsbränder och flyger dit för att para sig. Baggen dyker ofta upp medan den brända veden fortfarande glöder. Även tallkapuschongbaggen är beroende av bränder eller rättare sagt de brandljud som bränderna ger upphov till.

Blomman svedjenäva är också beroende av bränder. Dess frön kan ligga i jorden i upp till hundra år och börjar gro först när de utsätts för hög värme.

Slät tallkapuschongbagge

Skapa rötved

Inom parken ska vi på flera områden prova att inokulera taltlicka. Det innebär att vi borrar in mycel av taltlicka i levande tallar för att på lång sikt skapa ihåliga tallar, som är en bristvara i dagens skogar.

Talltickan bryter ned kärnveden och orsakar röta som gör att trädet blir helt ihåligt när det är 300-500 år gammalt.

Den murkna veden är en viktig livsmiljö för många insekter, till exempel vedlevande skalbaggar. Så småningom bryts tallstammen av och blir då till en skorstensstubbe som slagugglan gillar att bygga bo i.

Gynna sälg

Sälg är ett viktigt trädslag för pollinerande insekter eftersom den blommar mycket tidigt på våren, innan markens växter börjat blomma. Sälgens pollen och nektar ger då näring till många hungriga insekter. Som riktigt gamla blir sälgarna hem för vedsvampar, sällsynta mossor och lavar liksom för hackspettar och andra fåglar som bygger sina bon i stammen eller på grenarna.

I parken ska vi aktivt gynna sälgen genom att plantera sälgsticklingar i vissa områden.

Sälg

Snokkomposter

Snoken lägger sina ägg bland annat i komposter. Men i dag är det brist på komposthögar och gödselstackar, vilket har fört med sig att snoken har blivit ovanligare.

För att gynna snokens äggkläckning har vi anlagt komposthögar på tre ställen i mångfaldsparken.

Varje hög består av ca 30 kubikmeter bark och ligger nära vattendrag, eftersom snoken gärna håller till nära vatten och är en god simmare.

Det finns tre snokkomposter i Galtströms omgivning – en vid Gruvdammen, en vid Skolmon och en vid Långviken, söder om Galtström.

Snokkompost

På upptäckts- färd i parken

Lörudden

Lörudden, eller Löran som området också kallas, ligger i parkens nordöstra del och är ett populärt utflyktsmål. Här kan man ströva runt i det karga och vackra landskapet vid havet och besöka det gamla fiskeläget. Landskapet mellan Junibosand och Lörudden består främst av tallskog med inslag av en del lövskog.

Löruddens fiskeläge har anor från 1600-talet. När ryssarna härjade längs Norrlandskusten 1721 brändes allt ner, förutom Lörans kapell. Det lilla vitmålade kapellet byggdes 1624 och ligger sydväst om hamnen.

Söder om kapellet finns ett fornlämningsområde med lämningar från Löruddens äldre fiskeläge. Här finns

bland annat ett antal husgrunder, båtlänningar och vågbrytare. Här har SCA avverkat gran manuellt, främst vindfällan, för att se till att lämningarna inte skadas.

På Löran finns än i dag ett antal verksamma yrkesfiskare kvar. Här finns det restaurang samt fiskaffär och rökeri.

Vandra på Lörudden

Klapperfält

På vägen till Lörudden, nära Junibosand, är det skyltat till en stig som är 0,3 km och som leder till ett stort klapperfält en bit från havet.

Klapperfält bildas när vågor och bränningar sköljer bort sand och grus ur moränmaterialet som långsamt stiger upp ur havet genom landhöjningen. Kvar blir ett fält med stenar som nöts mot varandra av vågornas rörelser och på så sätt får sin runda form. Ett klapperfält kan innehålla många olika bergarter, eftersom många stenar kan ha följt med inlandsisen en lång väg. En del fält ligger vid stränder och havskanter medan andra fält har flyttats inåt land på grund av landhöjningen.

Vid klapperfältet finns knotiga gamla tallar som är 280 år gamla.

Från klapperfältet kan man promenera vidare på stigen ytterligare några kilometer för att komma till ett område med hållristningar.

Klapperfält

Hållristningar

Vid Svartviken, några kilometer innan Lörudden, finns ett område med hållristningar på klipporna intill havet. Hit kommer du genom att promenera på en stig som är ca 0,8 km lång. Det är skyltat från vägen.

Hållristningarna har sjöfartstema. De består av namnrisingar, årtal, initialer samt några fartygsristningar – bland annat två briggar, en skonert och ett fartyg som ligger för ankare. Den äldsta ristningen är från 1783. Troligen låg fartygen i lä i Svartviken utanför klipporna i väntan på att ta sig in till Sundsvall och sannolikt är det sjömän som gått iland och gjort ristningarna.

SCA har sett till att hållristningarna har blivit förtydligade genom att konservatorer från Läns museet Murberget först skrapat och tvättat rent berget och därefter målat i ristningarna så att det nu går att se dem tydligt.

Hållristningar

Labyrinten vid Lörans parkering.

Labyrinterna på Lörudden

I Löruddens omgivning finns tre stenlabyrinter. Den största ligger mellan Lörans stora parkering och klipporna.

Troligen var det vidskeplighet som låg bakom labyrinternas tillkomst. Labyrinterna, eller trojaborgar som de också kallas, sägs ha haft en magisk funktion för att till exempel fånga vinden så att båtarna fick vind i seglen eller för att få vinden att mojna.

Stigen till Telefonviken

Från fiskeläget går en 2,5 km lång stig längs med havet till Telefonviken. Stigen, som sköts av Lörans hamnförening, passerar kapellet och området med lämningar av det gamla fiskeläget. Stigen är väl iordningställd med spångar över de områden som lätt blir blöta.

Stigen till Telefonviken.

Stigen går längs havet och omväxlande på strandängar och inne i talldominerade strandskogar med inslag av gråal och klibbal. Här finns också flera bestånd av havtorn och ett rikt fisk- och fågelliv.

Stigen passerar Harudden, där det finns en rastplats, liksom Lortesand, som är en fin badvik med sandstrand.

Galten

Halvön Galten ligger mellan Lörudden/Ännsikslandet i nordöst och Galtström i söder och kan nås med bil via vägen till Galtström. Här finns värdefulla miljöer i form av fina strandängar, hållmarker, våtmarker, grunda vikar och en klippkust som kraftigt påverkas av havets vågor.

Vandra på Galten

Söder om vägen finns en markerad stig på 0,8 km som leder fram till Galtens gravfält, som ligger 25-30 meter över havet. Här finns två rösen och fem runda röseliknande stensättningar. Rösen anlades under bronsåldern och äldre

järnåldern och placerades oftast på en höjd med utsikt över havet, som ett landmärke.

Vid början av stigen som leder till gravfältet finns ett stort klubbalkärr.

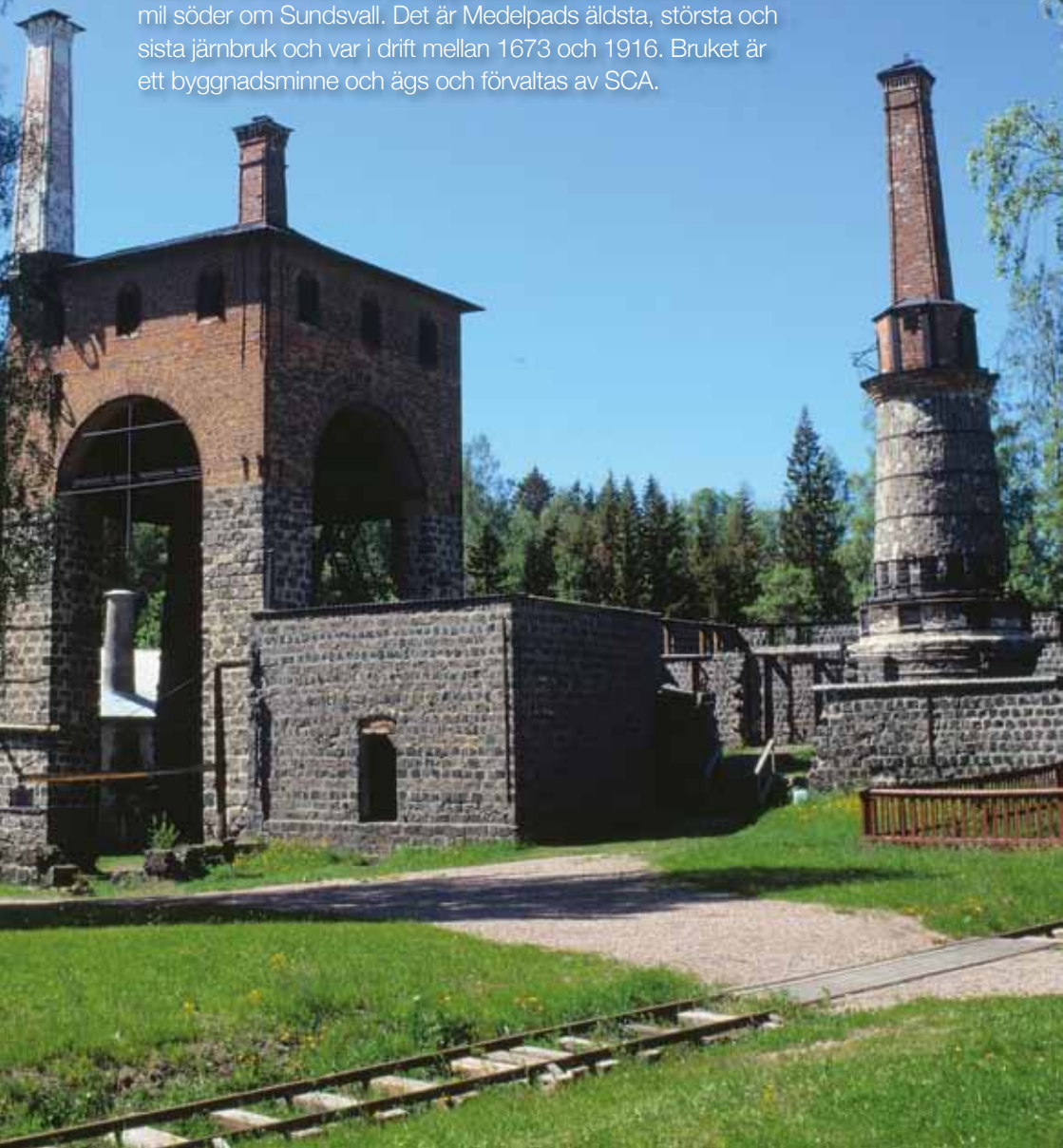
Gravröse på Galten.

PÅ UPPTÄCKTSFÄRD I PARKEN

Galtström

Galtströms bruk är SCAs vagga och ligger vid kusten ett par mil söder om Sundsvall. Det är Medelpads äldsta, största och sista järnbruk och var i drift mellan 1673 och 1916. Bruket är ett byggnadsminne och ägs och förvaltas av SCA.

Galtströms bruksmiljö är välbevarad och hit kommer årligen ca 30 000 besökare för att titta på de gamla bruksbyggnaderna. En vacker park omger den ståtliga herrgården med flygelbyggnader och det välbevarade brukskontoret. Dessa två byggnader är dock inte öppna för allmänheten.

Du kan däremot besöka rost- och masugnen och vid kyrkdammens utlopp finns en gammal bagar- och tvättstuga som är öppen under sommaren. I Galtströms ladugård finns ett skogsbruks- och vagnsmuseum med utställningar som visar livet vid bruket.

Galtströms kapell är Norrlands första brukskyrka och byggdes 1680. I dag ägs kapellet av Njurunda församling och används ofta för dop och vigslar under sommaren.

Föreningen Galtströmståget erbjuder under sommaren turer genom området med brukets renoverade gamla ånglok Loke, som kom till bruket 1887. På sommaren håller också restaurangen och caféet öppet.

Vid Galtström finns en intressant havsstrandflora kring några av de närbelägna stränderna. Det finns goda möjligheter att bada här, både från klippor och från stränder.

Söder om den nuvarande hamnen kan man se skyttevärn, som troligtvis är från 1900-talets början. SCA har avverkat och rensat upp runt dem.

I Galtströms hamn finns det kvar en gammal ångdriven lyftkran. Här finns också en rastplats med vacker utsikt över havet.

Vill du veta mer:
www.galtstromsbruk.se
www.sca.com/galtstromsbruk

Skyttevärn

Galtströms skogar

Skogsmiljöerna runt Galtström är kraftigt påverkade av människan. Brukets verksamhet behövde nämligen mycket virke för att kunna ta fram det träkol som krävdes för att driva maskinen.

Historiskt sett så fanns det gott om gles gammal tallskog här och SCA kommer därför att återskapa sådana miljöer. Vi har till exempel avverkat gran för att gynna tall, bland annat längs vägen ner mot Galtströms hamn.

Kolbottnar – rester från förr

Inom parken finns många kolbottnar. Det är rester efter kolmilor, där man framställde träkol.

Kolmilorna byggdes av vältravade högar med stående ved, som täcktes med jord, torv och sand. Milorna fick pyra långsamt utan att brinna och på så sätt förkolnades veden. Efter ca tre veckor var kolningen klar och milorna tömdes på träkolen.

En kolbotten känner man igen på att det är en cirkelrund yta med en låg jordvall runt omkring. Det växer ofta tätt med smågran på den och i jorden kan man hitta rester av träkol.

En av parkens många kolbottnar.

Vandra i Galtström med omnejd

Det finns flera fina stigar i Galtström med omnejd. Här går även Kustleden, som är en sju mil lång vandringsled som börjar i Galtström i norr och går till Skutbryggan- Sågtäkten söder om Strömsbruk i Nordanstigs kommun.

Kustleden följer kusten på vägar och stigar genom gamla fiskelägen, levande småbyar, vacker skogsnatur med rik flora och fauna, fornlämningar och fina sandstränder.

Från Galtström går Kustleden på en skogsbilväg ner mot Hälsingegränsen, men där vägen slutar fortsätter leden på en stig ner mot Oxsand. Från skogsbilvägen har SCA gjort i ordning flera kortare stigar ner till vackra platser utefter havet.

Galtströms skogsstig

Strax innan du kommer till Galtström finns det en fyra kilometer lång skogsstig. Den går runt SCAs fröplantage. Här kan du bland annat se ca 300 år gamla tallar, katade tallar och en våtmark.

Där stigen börjar vid parkeringen finns en nybyggd kolmila i genomskärning som visar hur man framställde träkol förr.

Grönviken

Drygt 2 km söder om Galtström ligger Grönviken, som du når via en 0,1 km lång stig. Det är skyltat från Kustleden.

Grönviken är en äkta lagun med sin grunda, smala mynning som skyddar mot havets krafter. Viken är som mest ca 1,5 meter djup. Grunda vikar som denna är ofta gynnsamma områden för fisk som leker och vill ha en skyddad miljö för sina yngel.

I den nordvästra delen av viken finns ett skeppsvrak, vars ålder och ursprung än så länge är okänt. Vraket är svårt att få syn på men SCA planerar att göra i ordning en utsiktsplats där man kan komma nära vraket utan att riskera att skada det.

Fäbodviken

Söder om Galtström, några kilometer längs med Kustleden, är det skyltat till en 0,5 km lång stig som leder till Fäbodviken. Fäbodviken är en långsmal vik i skyddat läge och här finns en mysig rastplats.

Långören

Ungefär 2,3 km söder om Galtström går en 0,9 km lång stig till Långören som ligger intill havet. Här finns rester av ett gammalt fiskeläge och en trevlig badvik med sandstrand och rastplats.

Namnlös tjärn vid Långören.

Vy från Långören söderut mot bland annat Gran.

Kalkugnsudden

3,5 km från Galtström kan man promenera till Kalkugnsudden som ligger vid havet. Det är skyltat från vägen och stigen är 0,9 km lång.

Här finns en gammal kalkugn där man brände kalk som skulle användas till slampfärg för målning av exempelvis hus.

Oxsand

I Oxsand, ca 5,5 km söder om Galtström, finns en fin badplats med en nästan 500 meter lång sandstrand. Området väster om stranden är ett stort öppet strandparti med typiska strandväxter såsom strandärt, saltarv och strandråg.

Oxsands badplats

Djurlivet **i parken**

Njurundakustens mångfaldspark har ett rikt djurliv, både i vatten och på land. Här lever djur som till exempel salamandrar och grodor liksom olika fåglar och fiskar.

I havet finns det gott om fisk. Här trivs till exempel lax, havsöring, gädda, abborre och mört. I havet utefter hela parken kan man även få syn på gråsäl.

Tillgången till små vattensamlingar innebär att både grodor, paddor och större och mindre vattensalamander trivs på flera platser inom parken.

Båda salamanderarterna förökar sig i vatten men lever främst på land. Den större vattensalamandern är ganska ovanlig och har sin nordliga gräns i Västernorrlands län, medan den mindre vattensalamandern är mer vanlig och finns längre norrut. Båda arterna är fridlysta.

Inom mångfaldsparken finns det goda chanser att få se havsörnen, som också brukar häcka här. Havsörnen är Nord-europas största rovfågel och kan bli 2,5 meter mellan vingpetsarna. Havsörnen bygger helst sitt bo i riktigt gamla tallar.

Runt Lörän och på andra platser i parken finns det goda möjligheter till fågelskådning. Själva Lörudden är en populär plats för att studera sträckande fåglar, som passerar förbi på väg norrut eller söderut. Du kan t ex få syn på lommar, änder, gäss, labbar och olika vadare. Här finns också övervintrande fåglar så som vissa dykänder.

Den mindre vattensalamandern blir 6-10 cm lång och finns i hela Sverige förutom i norra Norrland.

Paddor i parningstid.

Södra delen

Norra delen

Hitta till några pärlor i Njurundakustens mångfaldspark

1. Löruddens fiskeläge
2. Klapperfält
3. Hällristningar
4. Labyrint
5. Stigen till Telefonviken
6. Galtens gravfält
7. Galtströms bruk
8. Skogsstigen vid Galtström
9. Grönviken

- Informationstavla
- Mångfaldsparkens gräns
- Naturreservat
- Stig

Njurundakustens mångfaldspark

